

УДК 001.891:631.1

Наталія Щебетюк

СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

На основі здійсненого історико-наукового аналізу висвітлено започаткування науково-дослідної роботи у напрямі планування, організації та економіки сільськогосподарського виробництва в УСРР на початку 30-х рр. ХХ ст. Під час переходу до нових форм ведення господарства кардинально змінювалися методологічні підходи і у науково-організаційній діяльності.

Ключові слова: сільськогосподарське виробництво, планування, організація, економіка, діяльність.

Розвиток наймолодшої з природознавчих наук – сільськогосподарської, наприкінці 20-х – у першій половині 30-х рр. ХХ ст. характеризувався зміною методологічних підходів до організації дослідницького процесу. Особливо визначним стало впровадження інституалізації дослідництва, що завершилося переходом до академічної форми існування. Проте, політична ситуація в країні, що впливала на усі складові суспільного устрою, позначилася і на функціонування створеної у 1931 р. Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (далі – ВУАСГН).

У науковій літературі загальні аспекти академізації галузевого дослідництва знайшли відображення у комплексних працях професора В. Вергунова [1–2] та інших сучасних дослідників. Однак, це ніяк не зменшує зацікавленості до поглибленого вивчення окремих складових функціонування академічної галузевої науки упродовж першої половини 30-х рр. ХХ ст. Зокрема, малодослідженим залишається напрям щодо наукового забезпечення організаційного процесу і економіки сільського господарства УСРР.

Науково-дослідна робота з економічного напрямку формувалася на основі розробки загальних питань соціалістичної реконструкції сільського господарства. Остання передбачала формування соціалістичних виробничих відносин у сільськогосподарському виробництві, або іншими словами – об'єднання одноосібних селянських господарств у великі колективні господарства. Науковий супровід цього напрямку наприкінці 20-х рр. ХХ ст. забезпечували дві установи – Інститут економіки і організації сільськогосподарського виробництва НКЗС УСРР та Інститут праці ВРНГ. У 1931 р. ці установи стали базою для організації інститутів радгоспного та колгоспного будівництва. Через 2 роки інститути будуть знову об'єднані в Український науково-дослідний інститут економіки і організації соціалістичного сільського господарства, а впродовж 1936 р. відбудеться процес згортання його роботи. Зауважимо, що над питаннями організації сільськогосподарського виробництва також працювали відділи економіки галузевих науково-дослідних інститутів та станцій. Характерною ознакою досліджуваного періоду стало координування діяльності з Укрколгоспцентром та сільськогосподарськими трестами.

Зупиняючись детальніше на головних організаційних моментах, зазначимо, що положення про Інститут затверджено 3 жовтня 1928 р. НКЗС УСРР [3]. Штат установи складав 44 особи (20 старших і 24 молодших наукових співробітників) з урахуванням перспективи, що доукомплектування відбуватиметься за рахунок відкриття кафедр і кабінетів відповідно до фінансових й організаційних можливостей. Упорядкування кафедр і кабінетів входило до компетенції заступника наркома землеробства УСРР В. Качинського. Директором інституту затверджено професора М. Кажанова, а його заступником – професора А. Сліпанського.

На початку Інститут економіки і організації сільськогосподарського виробництва виконував функції наукового обслуговування Наркомзему УСРР, сільськогосподарської кооперації та інших організацій. До завдань новоствореної установи належало вивчення продуктивних сил сільського господарства, соціально-економічні відносини та дослідження організаційно-виробничих типів сільськогосподарського виробництва УСРР й перспективи раціонального їх розвитку. Крім того, одним із основних завдань установи було вивчення «зростання соціалістичних елементів» у сільському господарстві та шляхів соціалістичної реконструкції сільського господарства в цілому й окремих його галузей. Очікувалася науково-консультативна державна, кооперативна й громадська діяльність науковців з поточних проблем організації сільського господарства.

Інститут, розпочавши свою роботу одразу 10 жовтня 1928 р., сформував структуру такими кафедрами: економіки сільського господарства; усупільнення з трьома кабінетами (кооперації, колективізації та радянських господарств); індустріалізації з кабінетом Дніпрельстану; організації сільського господарства з кабінетом методики агрикультурної роботи; економіки землевпорядкування з кабінетом меліорації; аграрної політики. Перші місяці діяльності зайняли

питання організаційного оформлення та комплектування штату. Про результати формування програм роботи окремих кафедр та кабінетів прозвітовано на урочистому зібранні, скликаному 11 березня 1929 р. в м. Харкові з нагоди відкриття Інституту [4].

Неоднозначно складалися управлінські функції. Так, на початковому етапі планувалося, що керівництво діяльністю установи здійснюватимуть через скликання засідань правління Інституту, до складу якого, згідно з Статутом входили представники НКЗС, НКО й «Сільського господаря». Проте вони дещо ускладнювалися через відсутність представників відповідних установ. Так, упродовж першого півріччя їх відбулося лише три, проте вдалося вирішити близько 20 організаційних питань. Значно частіше проводили засідання дирекції Інституту, де розв'язано понад 60 завдань різної складності. Крім того, науково-методичні питання розглядалися на засіданнях Наукової колегії Інституту, зокрема затвердження планів, програм кафедр і кабінетів та розгляд інших різних тем. Усіх засідань Наукової колегії відбулося 22, питань на них розглянуто 102, з них науково-методичних – 55 [4, арк. 54 зв.]. Також науково-методичні аспекти роботи розглядалися на засіданнях кафедр і кабінетів, які відбувалися систематично і сприяли забезпеченню колективного опрацювання окреслених питань.

Комплектування наукового потенціалу Інституту ускладнювалося через невелику кількість наявних фахівців економічного профілю і, особливо, орієнтованих у своїй роботі на державну форму власності. Основу колективу Інституту складали працівники, що перейшли з Українського інституту марксизму-ленінізму. Але розгортання роботи кафедр, а особливо організація експедиційних досліджень вимагали залучення великого тимчасового статистичного апарату кількістю понад 100 осіб [4, арк. 55]. Тому кадрове питання в установі вважалося найгострішим, яке певним чином лімітувало роботу. У цьому зв'язку постало питання підготовки молодих фахівців, зокрема, Інститут порушив перед НКЗС питання про відкриття 10 стипендій для аспірантури. Загалом, у науково-дослідній роботі Інститут опирався на науковий актив: дійсних членів Інституту, членів-кореспондентів та місцеві науково-дослідні осередки. Також Інститут мав тісні зв'язки з відділами НКЗС, центром сільськогосподарської кооперації «Сільським господарем», Кооптахом, Буряксоюзом, Добробутом, Укрсільбанком, ЦСУ, Укрдержпланом та деякими регіональними установами (Харківським ОЗВ, Київським, Сталінським, Маріупольським кредит-союзами, низкою дослідних станцій та дослідних кафедр).

Одним із важливих аспектів у роботі Інституту економіки і організації сільськогосподарського виробництва було активне використання статистичного матеріалу, на збір якого витрачалося чимало сил і уваги. На той час здебільшого використовували матеріали ЦСУ і накопичену інформацію від окремих відомств та кооперативних установ. Також проводили збір матеріалів через систему кореспондентів, закладення облікових записів та організацію експедиційних досліджень. Крім того, створювали невеликі стаціонарні дослідні станції з метою проведення щоденних спостережень за соціально-економічними процесами села та їх фіксації. Варто зауважити і про вивчення статистичних даних за минулі роки, зокрема 1909–1913 рр., яке в кінцевому результаті мало проілюструвати стан сільського господарства у XIX ст. Отже, використовуючи такі способи збору статистичних матеріалів, в Інституті паралельно працювали над розробкою статистичної методології. Загалом, під статистичною методологією розуміють сукупність прийомів, користуючись якими статистика, зокрема сільськогосподарська, досліджує свій предмет, тобто розвиток сільського господарства. За словниковим тлумаченням, метод статистики «включає в себе три групи методів: метод масових спостережень, метод угруповань, метод узагальнюючих показників» [5]. З огляду на реконструктивні заходи у 1930-х рр., на практиці здебільшого використовували першу групу методів. Зауважимо, що Центральне статистичне управління РСФСР створено у липні 1918 р. і відповідно – губернські та повітові статистичні органи [6]. Отже, тоді і розпочалося налагодження функціонування відомчої статистики.

Аналіз досліджуваної проблематики упродовж першого року роботи Інституту засвідчив великий обсяг навантажень. Так, відповідно до програми роботи Інституту економіки та організації сільського господарства на 1928–1929 р., співробітники кафедри усупільнення під керівництвом П. Попова по кабінету кооперації вивчали питання кооперації в капіталістичних та перехідних системах, контрактації як засобу усупільнення селянського господарства і форми виробничої роботи кооперації. Досліджували шляхи і форми кооперування, зокрема визначали, які саме господарства можуть увійти до кооперації і вплив останньої на різні соціальні типи. По кабінету колективізації працювали у напрямі визначення виробничих типів колгоспів, інтенсивних галузей тощо.

На кафедрі індустріалізації сільського господарства, яку очолював А. Сліпанський, розробляли генеральний перспективний план вирощування зернових і технічних культур, розвитку скотарства. Також планували розміщення сільськогосподарських підприємств та їхні перспективи. За програмою кабінету Дніпрельстану досліджували ефективність застосування електроенергії в сільському господарстві, зрощувальні можливості Дніпра і їх використання.

Співробітники кафедри організації сільського господарства на чолі з С. Тумановським займалися сільськогосподарським районуванням, розрахунками бюджетів господарств буряківничих районів, сівозмін та ін. На кафедра аграрної політики досліджували проблеми ефективності сільськогосподарського кредиту, нагромадження капіталу, податку і його впливу на сільське господарство (керівник – І. Боднар). Кафедра землевпорядкування та меліорації займалася питаннями землеустрою колгоспів, кадастром, фінансуванням та ефективністю меліоративних робіт (керівник – В. Качинський). Кафедру сільськогосподарської економіки, колектив якої досліджував проблеми інтенсивності, диференціації, планування та методології районування, очолював М. Кажанов.

Стосовно фінансового забезпечення зауважимо, що за кошторисом НКЗС УСРР на 1928–1929 господарський рік, на утримання Інституту виділено 100 тис. крб. [4, арк. 56] Але в цю суму не ввійшли кошти, необхідні на розробку окремих проблем і тому керівництво Інституту у співробітництві з низкою установ, утворили спеціальний фонд з якого покривалися операційні видатки. Крім того, досвід роботи упродовж 1928–1929 рр. засвідчив відсутність ефективності колегіального керівництва Інститутом і тому управлінські функції виконувала дирекція.

Поставлені перед установою завдання намагалися виконувати за допомогою дослідження продуктивних сил сільського господарства й визначення шляхів їхнього розвитку. Організовували експедиційні дослідження з метою вивчення стану сільського господарства в цілому або окремих його галузей та районів. Проводили дослідження для розв'язання теоретичних і практичних економічних проблем як з власної ініціативи, так і за дорученням зацікавлених відомств, виробничих та інших установ і організацій. Також організовували допоміжні заклади для вдосконалення існуючих і опрацювання нових методів, норм наукової організації праці в сільському господарстві та визначення її економічної ефективності. Встановлювали постійні зв'язки з іншими науковими установами в межах СРСР та за кордоном. Питання популяризації й поширення знань з економіки та організації сільського господарства реалізовували через видання періодичних наукових та популярних видань, скликання та участі в наукових з'їздах, нарадах і конференціях. Крім того, для підвищення кваліфікації фахівців організовували прилюдні доповіді, читання лекцій, курсів, гуртків, семінарів та ін.

Отже, можна стверджувати про активне розгортання діяльності і становлення Інституту економіки та організації сільського господарства під керівництвом фахівців високого професійного рівня. Проте, вже у найближчі роки у діяльність цієї установи державні органи вносили суттєві корективи аж до її ліквідації. У цьому зв'язку, закономірності розвитку наукового забезпечення планової організації сільськогосподарського виробництва наприкінці 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. можуть бути темою окремого дослідження й об'єктивного відтворення. Таке узагальнення підтверджують кількість і якість виконаних Інститутом економіки і організації сільськогосподарського виробництва робіт у 1930–1931 рр., вже у структурі Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук [7, арк. 5 зв.]. Зокрема, співробітниками установи проведено важливі роботи: впорядковано й поглиблено районування сільського господарства, розроблено баланс праці у сільському господарстві України за 1931 р., створено проект колгоспної ферми у приміській смузі щодо збуту молока. Крім того, Інститут залучався НКЗС і почасти трестами до участі у розробці проектів оперативного керівництва розміщенням сільськогосподарського виробництва.

Окремої уваги заслуговує робота Інституту економіки і організації сільськогосподарського виробництва стосовно балансу праці в сільському господарстві України на 1931 р. Праця була першою в СРСР щодо повноти розгляду, розлогості трактування планування праці по секторах, районах, галузях та культурах. На прикладах конкретної дійсності у своїх результатах науковці доводили, що посилення індустріалізації, організаційно-господарське зміцнення колгоспів та підвищення статусу радгоспів, збільшує продуктивність праці з подальшим покращенням самих умов праці. Як уже зазначалося, питання організації сільськогосподарського виробництва опрацьовували відділи економіки галузевих науково-дослідних інститутів та станцій системи Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук. Значну роботу виконали у 1931 р. співробітники Всесоюзного науково-дослідного інституту свинарства. За звітними даними ними проведено роботи щодо районування свинарства в Україні, розроблено генплан племгоспу на 10 тис. свиноматок, проведено госпрозрахунок у свинарських радгоспах з доведенням його до процесів виробництва окремих цехів і бригад. Опрацьовано методика і схему вирощування свиней у великому господарстві і застосовано її елементи у 2-му півріччі 1931 р. у 119 свинарадгоспах.

У Південному науково-дослідному інституті молочного господарства працювали над проблемою організації молочного виробництва. За результатами дослідження, що проводилися у 12 молочних господарствах Укрмолокотресту, вивчено собівартість виробництва та визначено нормативи по основних її елементах із зазначенням способів їх зниження, визначено собівартість виробництва молока у цеху, радгоспі і тресті. Крім того, опрацьовано методика виявлення ефективності витрат на

корми – основну сировину у виробництві молока. Науковцями розроблялися методи і форми калькуляції молока і молочних продуктів з метою їх уніфікації для всіх організацій, що займалися переробкою молока та молочних продуктів. Також визначено районування молокопереробних підприємств щодо спеціалізації переробки молока в окремих районах України.

З метою вирішення питань планування та організації виробництва на початку 30-х рр. ХХ ст. розробляли виробничі типи сільськогосподарських підприємств відповідно до певних природно-економічних умов. Господарства виробничого типу мали схожі показники розвитку різних галузей та напрямів. Опрацювання такої типізації значною мірою сприяло раціональному плануванню сільськогосподарського виробництва та подальшому обґрунтуванню зональної спеціалізації. Наприклад, виробничий тип зернового радгоспу на другу п'ятирічку (1933–1937 рр.) розроблено співробітниками Українського науково-дослідного інституту радгоспного будівництва [8, с. 141–145]. Цей проект представляв у доповіді заступник директора з наукової роботи УНДІ радгоспного будівництва О. Бородаєв на IV пленумі ВУАСГН (20–25 вересня 1932 р., м. Одеса) [9].

Проект розроблено на конкретному підприємстві – Бузькому зернорадгоспі, одному з зернових господарств, розташованих у південній степовій смузі (Одеська та Дніпропетровська обл.). Основним орієнтиром щодо визначення розмірів території зернорадгоспу стала директива щодо «розукрупнення зернорадгоспів та утворення стабільності у землекористуванні радгоспів й колгоспів». Виходячи із цього, спроектовано у зернорадгоспі п'ять відділів площею 6000–7000 га та загальною площею ріллі – 31340 га. Основним в організації території створення умов для одержання найвищої ефективності у роботі бригад, використання засобів виробництва та обслуговування (організаційного й технічного) виробництва.

Провідною культурою у проекті зернорадгоспу визначено озиму пшеницю, яка посідала 50 відсотків загальної орної площі [8, с. 142]. Наступними за значимістю культурами стояли ячмінь та кукурудза. На перше місце висували завдання підвищення врожайності, що базувалося на запровадженні комплексу агротехнічних заходів. У свою чергу, агротехніка в зернорадгоспах тісно пов'язувалася з організацією виробництва, забезпеченням подолання несприятливих явищ, які призводили до зниження, а іноді й до повної загибелі урожаю. З метою забезпечення високих і сталих урожаїв, пропонували використовувати чистий та кулісний (кукурудзяний) пар, обов'язкове лущення стерні та оранку на зяб, раннє весняне боронування зябу, завчасне та доброякісне проведення усіх сільськогосподарських робіт. Сівозміну, як одну з вирішальних складових у підвищенні врожайності та боротьбі з посухою, проектували відповідно до спеціалізації радгоспу. Для Бузького зернорадгоспу науковцями запроєктована, як найбільш ефективна, наступна сівозміна: 1) чистий пар; 2) озима пшениця; 3) пар кулісний (кукурудзяний); 4) озима пшениця; 5) половина озимої пшениці та половина ячменю.

Передбачалася повна механізація виробничих процесів та максимальне застосування механізованого тягла. Потужність автомобільного парку визначалася можливістю найбільш повного використання у зернорадгоспі впродовж року. Головним завданням щодо організації праці була подальша розробка відрядності, запровадження госпрозрахунку, а також зміцнення бригади як основної виробничої ланки з подальшою ліквідацією сезонності роботи основних виробничих кадрів трактористів та бригадирів. На 1933–1937 рр. визначили проблему якісних показників як одну з найактуальніших, що поєднувала врожайність, собівартість, продуктивність праці, коефіцієнт використання енергетично-технічної бази тощо. За умови повної механізації виробничих процесів, організації праці, застосування комплексу аграрно-технічних заходів та удобрень, спроектовано сталий процес підвищення врожайності. Також проект зернорадгоспу містив показники продуктивності праці та собівартості продукції. Таким чином, проектування виробничих типів сільськогосподарських підприємств здійснювали на основі конкретних показників організації господарства (агротехніка, машини, знаряддя, способи обробітку ґрунту, комбінування, організація праці, врожайність, продуктивність праці, собівартість тощо).

Усі науково-дослідні установи мережі ВУАСГН у 1931 р. здійснювали певні підготовчі заходи щодо складання 2-ого п'ятирічного плану розвитку сільського господарства (1933–1937 рр.) [7, арк. 6]. Зокрема, в УНДІ сільськогосподарської меліорації розроблено основні тези 2-ої меліоративної п'ятирічки в Степу та генеральний план осушувальних робіт (схеми по окремих басейнах річок). Колективом Української науково-дослідної станції хмелярства досліджено райони поширення культури хмелю відповідно до контрольних чисел п'ятирічки. На III конференції КП(б)У, що відбулася у Харкові 6–9 липня 1932 р. обговорювали питання організаційно-господарського зміцнення колгоспів. І саме її резолюціями прийнято до виконання встановлений для України план хлібозаготівель у 356 млн пудів [10, с. 392]. Також зверталася увага на недостатнє опрацювання типів соціалістичних господарств, госпрозрахунку і відрядності, що займало лише 27 % дослідницької тематики. У цьому зв'язку, науково-дослідна робота спрямовувалася на вивчення способів організації виробництва та праці на нових принципах побудови сільськогосподарського виробництва.

Тому особливий акцент поставлено на забезпечення у 1932 р. відповідного комплектування економічних відділів науково-дослідних установ кадрами, а також посилення методологічного керівництва з боку ВУАСГН [11]. Планувалося завершити до кінця 1932 р. роботи щодо спеціалізації та розміщення сільськогосподарського виробництва в УСРР в розрізі областей та районів.

У 1932 р. співробітниками економічних відділів науково-дослідних інститутів виконано низку практичних завдань. Встановлено розміри постійних бригад у зернових, бурякових і овочевих колгоспах, а також бригад під час збиральної та осінньої засівних кампаній. Узгоджено положення про виробничі ділянки МТС – їх розмір, організацію засобів виробництва, склад тощо. Результати цієї роботи публікувалися окремими брошурами. Крім того, проводили широку роботу щодо визначення розподілу результатів господарювання в колгоспах. Опрацьовано проект інструкції сільського господарства Харківської приміської смуги на другу п'ятирічку, організацію праці та запровадження госпрозрахунку в радгоспах. Розроблено типи спеціалізованих радгоспів. Проведено загальну роботу з інвентаризації сільськогосподарської території, зокрема ґрунтів [12, арк.135].

Таким чином, у першій половині 30-х рр. ХХ ст. науково-дослідна робота у напрямі економіки і організації сільського господарства спрямовувалася на опрацювання основних або засадничих проблем колективного господарювання. Проекти реконструкції соціалістичного сільськогосподарського виробництва мали здебільшого регіональний характер. Подальше вивчення шляхів підвищення продуктивності праці в колгоспах складало коло питань щодо організації постійних бригад, тракторних бригад МТС та визначення розмірів обслуговуючих ними площ, організації госпрозрахунку, розробки типів спеціалізованих господарств та ін.

Список використаних джерел

1. Вергунов В. А. Академізація вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи: історико-науковий аналіз (до 75-річчя створення Української академії аграрних наук) / В. А. Вергунов // Нариси з історії природознавства і техніки. – 2005. – Вип. 45. – С. 167–182.
2. Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект / В. А. Вергунов; ННСГБ НААН. – К.: Аграр. наука, 2012. – 416 с.
3. Діяльності центральних установ та організацій // Український агроном. – 1928. – № 10. – С. 86.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), ф.1055, оп. 1, спр. 161, арк. 54–60.
5. Статистика сільського господарства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vseslova.com.ua/word>.
6. Синельников Б. С. Розвиток статистичної звітності по сільському господарству за роки радянської влади / Б. С. Синельников // Вісн. с.-г. науки. – 1967. – № 10. – С. 15–19.
7. ЦДАВО України, ф. 1055, оп. 1, спр. 242, арк. 1–23.
8. Вергунов В.А. Український науково-дослідний інститут економіки й організації сільського господарства (1928–1937): документи та матеріали / В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов, І.О. Зосімов / НААН, ННСГБ, ЦДАВО України; під заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 222 с.
9. Щебетюк Н. Б. Проблеми підвищення урожайності зернових культур в УСРР на IV пленумі ВУАСГН (1932). – [Електронний ресурс] / Н. Б. Щебетюк // Історія науки і біографістика. – 2015. – Вип. 4. – Режим доступу: <http://inb.dnsgb.com.ua/2015-4/23.pdf>.
10. Верстюк В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: хронологічний довід. / В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В.Ф. Репринцев; 2-е вид., доп. і доопрац. – Київ: Наук. думка, 2005. – 718 с.
11. ЦДАВО України, ф. 1055, оп. 1, спр. 294, арк. 1–4.
12. ЦДАВО України, ф. 1055, оп. 1, спр.1275, арк. 130–137.

Наталія Щебетюк

СТАНОВЛЕНИЕ НАУЧНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННОГО ПРОЦЕССА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ УКРАИНЫ

На основе проведенного историко-научного анализа освещено начало научно-исследовательской работы в направлении планирования, организации и экономики сельскохозяйственного производства в УССР в начале 30-х гг. XX в. При переходе к новым формам ведения хозяйства кардинально менялись методологические подходы и в научно-организационной деятельности.

Ключевые слова: сельскохозяйственное производство, планирование, организация, экономика, деятельность.

Natalia Shehebetyuk

FORMATION OF SCIENTIFIC SUPPORT FOR THE ORGANIZATIONAL PROCESS IN AGRICULTURE OF UKRAINE

On the basis of historical and scientific analysis illuminated the beginning of the research work in the planning direction, organization and economy of agricultural production in the USSR in the early 30-ies twentieth century. In the transition to new forms of farming radically changed methodological approaches and scientific-organizational activities.

Key words: agricultural production, planning, organization, economics, activity.